זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק פירסם כתבת־תחקיר־פוליטית, תחת הכותרת „בחירות או קנוניות ?", על עולם הקנוניות של הפוליטיקה הישראלית ועל האופן שבו מתבצעות הקנוניות המיפלגתיות מאחרי הקלעים. הכתבה הציגה את רעיון הבחירות האיזוריות ושטחה בפני הקורא טענות בעד ונגד. במדור „פרשת קפטרי" פורסמו סיכומיו של עורך־הדין שמואל תמיר במישפט.

השבוע לפני 25 שנה היה „העולם הזה" העיתון הישראלי הראשון, שפירסם סידרת תצלומים „מתחת פני המים" שנעשו בישראל. סופרו המשוטט של השבועון באירופה, עמוס קינן, ראיין את החשמן טיפראן, האחראי לבעיות המרחב בחצר האפיפיור, והיה לעיתונאי הישראלי הראשון בוואתיקן. כתבת־השער, „חליל־הקסם", הוקדשה לצמד הזמרים־חלילנים אילקה ואביבה, מאפייני הזמר והפולקלור הישראליים של ראשית שנות החמישים.

בשער הגיליון : זמרים אילקה ואביבה.

„העולם הזה" 886
תאריך : 6.10.54

„בת־גלים" יוצאת לעויים בתעלת סואץ ✶ „חדווה ואני" פעם ראשונה ✶ המנה הכפולה של יוסי שטרן

העם

פיהוק אדיש

התנועה בכבישים היתה מעטה. ימי ראש־השנה, שהיו פעם ימים של תנועה המונית, של הצפת רבבות מטיילים את גוף הארץ, היו השנה ימים שקטים מאד.

קשה היה להסביר את האדישות המוזרה הזאת. האזרח הישראלי הממוצע ישב בביתו. החדשות ששמע לא הרעישו אותו. ועידת העמים בלונדון התקרבה לפיתרון סיכסוך צרפת—גרמניה בדרכי־שלום, בטריאסט התקרב פיתרון סיכסוך יוגוסלביה—איטליה. היו אלה ימים של הפגת מתיחות, וגם תקרית אחת על הגבול לא יכלה למנוע תהליך זה.

עם התקרב יום כיפור לא השתנה מצב־הרוח. לא היה לאיש חשק לערוך חשבון־נפש עמוק, לתהות על קנקן התקופה, להסיק מסקנות מכאיבות ומרחיקות לכת.

תשט"ו נולדה במזל של פיהוק אדיש.

חעלת סואץ

לפני סגירת הסכר

צבי שידלו עמד על גשר־הפיקוד. הסתכל מבעד למישקפת בחוף שנתגלה לעיניו. הוא ידע כי הוא רב־החובל הישראלי הראשון הרואה חוף זה. הוא ידע כי רובצת עליו אחריות עצומה.

בירכתיים התנופף הדגל הכחול־לבן של המדינה ברוח הקלה. עבר זמן רב מאז הניף שידלו הנער, תלמיד בשביעית ב־גימנסיה מונטיפיורי, תל־אביב, את הדגל הזה מעל לסירת צופי־הים שיצאה מן הירקון לים.

אז היה הנער הגבוה מאד (מעל 1.90 מ') והמנומש תלמיד קצת מפגר, שקוע כולו בחלומות על סירות, דגים, אוניות. חלק מחלומות אלה הגשים כשהיה חבר משק־הדייגים חולתא, ואחר־כך כשפקד על א/ק נירית, האוניה הישראלית הראשונה שהגיעה לנמל סובייטי, אחרי פרשת מרדכי אורן והרופאים היהודים במוסקבה. אך כל זאת היה כאין וכאפס לעומת שלי־חותו הנוכחית.

„עתה או לעולם לא". א/ק בת־גלים הזעירה היתה אוניה שנרכשה על־ידי חברת־ספנות שהוקמה זה עתה. היא הובילה בשר מאריתריאה לישראל. היא היתה האוניה הראשונה שעשתה זאת ב־גלוי, תחת דגל ישראל.

הדבר לא בא לגמרי במיקרה. זה כמה שנים שקלה ממשלת־ישראל את הצורך להעביר בגלוי ספינה ישראלית בתעלת־סואץ. עתה אי־אפשר היה עוד לדחות את העניין. האנגלים עמדו לצאת מן ה־איזור, עצרת או"ם עמדה להתכנס. אחרי צאת האנגלים היו הסיכויים יורדים בהר־בה. היה זה עניין של „עתה או לעולם לא !" — הגיסיון האחרון לפני סגירת הסכר לשנים רבות *.

החשבון: יתכן כי המצרים לא ירצו לעורר שערוריה בינלאומית כל עוד נמצאים האנגלים באיזור התעלה, וערב כינוס עצרת או"ם. אם כן, יווצר תקדים. כמו שקשה ביותר להרוויח את המיל־יון הראשון, כן היה קשה ביותר להעביר את הספינה הראשונה. אחרי היווצר התקדים, היה המצב משתנה לטובה.

קשר צרפתי. משה שרת עצמו היה הרבה יותר פסימי, ולא האמין כי ה־מצרים יחששו מפני האנגלים. חששו התקיים: הספינה נעצרה, המצרים העלו את הטענה הכוזבת כי המלחים פתחו באש אקדחים על דייגים. האקדח היחיד באוניה היה אקדחו של צבי שידלו עצמו.

הקשר בין האוניה והארץ נפסק. אולם הצרפתים, שהם בעלי הרוב בהנהלת חברת תעלת־סואץ, הציעו לישראל לקיים את הקשר באמצעות נציגים בתעלה ובתל־אביב. התשובה : מבול של השמצות ב־עיתונות מצריים נגד ראש־ממשלת צרפת, היהודי פייר מנדס־פראנס.

משך כמה ימים עבר הקרב מתופ־השטוחים של תעלת־סואץ אל אולמות ה־או"ם. גמאל עבד־אל־נאצר לא יכול היה להיסוג, מבלי לתת פיתחון־פה לאויבי־המושבעים, האחים המוסלמים, שהכריזו על ההסכם עם האנגלים כעל בגידה. היה כימעט בטוח, כי שיחרור האוניה יהיה ה־מכסימום שניתן להשיג.

העברת האוניה הישראלית הראשונה דרך תעלת־סואץ, מבלי לכבוש את חוף התעלה על־ידי כוח צבאי, היה מיבצע כימעט חסר־סיכויים.

* עד שנת 1979, כאשר צבי שידלו, בהתאם להסכמי ישראל—מצריים, הוביל את הספינה הישראלית הראשונה שחצתה את תעלת סואץ.

חיאטרון

התחלה נאה

עד כה ניכתבו כל המחזות המקוריים, שהועלו על במות תיאטרוני־ישראל, כ־מחזות־ממש, והוגשו לקהל כימעט ללא כל שינוי או עיבוד. רק בשבוע שעבר הגיש תיאטרון הבימה את המחזה המקורי הראשון שעובד לפי סיפור. חדווה ואני עובד לפי סיפורו המקורי של אהרון מגד, תוך השמטת כמה וכמה קטעים.

עלילת־המחזה עוסקת בזוג חברי־קיבוץ שעוזבים את המשק, עקב לחצה של בת־הזוג, ומשתקעים בעיר. הניגודים בין ה־כפר והעיר, בין חיי עבודה פשוטים ובין חיי המיסחר הסואנים, מוגשים לקהל ב־צורה מרתקת — —ולעתים גם משעשעת.

תפקידה של חדווה נימסר לשחקנית עדה טל. היא עמדה בניסיון יפה, והצליחה בייחוד בקטעים המצריכים פאתוס והת־פרצות־רגשית. נחום בוכמן שיחק את תפקידו של שלמה פורת *. בצורה דון־קי־שוטית רצינית והיווה משקל נגדי מצויין לעלילה הקומית. שלמה ברטונוב לא גילה את יכולתו בתפקיד מזכיר־הקיבוץ, והצ־טיין יותר בתפקיד פקיד גבייה בקריה.

מבריקה ביותר היתה הופעתו של רפאל קלצקין, שמילא את תפקיד חותנו של הגיבור הראשי. כן הצליח שמואל רודנסקי בתפקיד קיבוצניק שהפך לחבר קואופר־טיב בעיר. בסיכום : על אף כל ההשמטות מן הסיפור המקורי והפגמים בדיאלוגים שבמחזה, היתה זו התחלה נאה לעונת התיאטרון החדשה בהבימה.

* בסוף שנות ה־60' הועלה מחזה זה בטלוויזיה הישראלית, בגירסה שכונתה חדווה ושלומיק, בכיכובם של יעל אביב ומנחם זילברמן.

ספורט

הסתננות ספורטאית

האוטובוס הגדול נעצר בפתח שדה־התעופה בלוד, ועשרים ושניים הצעירים שירדו ממנו הפסיעו לעבר המיסעדה. ה־מצרים יחששו מפני האנגלים. חששו התקיים: הספינה נעצרה, המצרים העלו את הטענה הכוזבת כי המלחים פתחו באש אקדחים על דייגים. האקדח היחיד באוניה היה אקדחו של צבי שידלו עצמו.

הקשר בין האוניה והארץ נפסק. אולם הצרפתים, שהם בעלי הרוב בהנהלת חברת תעלת־סואץ, הציעו לישראל לקיים את הקשר באמצעות נציגים בתעלה ובתל־אביב. התשובה : מבול של השמצות ב־עיתונות מצריים נגד ראש־ממשלת צרפת, היהודי פייר מנדס־פראנס.

משך כמה ימים עבר הקרב מתופ־השטוחים של תעלת־סואץ אל אולמות ה־או"ם. גמאל עבד־אל־נאצר לא יכול היה להיסוג, מבלי לתת פיתחון־פה לאויבי־המושבעים, האחים המוסלמים, שהכריזו על ההסכם עם האנגלים כעל בגידה. היה כימעט בטוח, כי שיחרור האוניה יהיה ה־מכסימום שניתן להשיג.

העברת האוניה הישראלית הראשונה דרך תעלת־סואץ, מבלי לכבוש את חוף התעלה על־ידי כוח צבאי, היה מיבצע כימעט חסר־סיכויים.

חיאטרון

התחלה נאה

עד כה ניכתבו כל המחזות המקוריים, שהועלו על במות תיאטרוני־ישראל, כ־מחזות־ממש, והוגשו לקהל כימעט ללא כל שינוי או עיבוד. רק בשבוע שעבר הגיש תיאטרון הבימה את המחזה המקורי הראשון שעובד לפי סיפור. חדווה ואני עובד לפי סיפורו המקורי של אהרון מגד, תוך השמטת כמה וכמה קטעים.

עלילת־המחזה עוסקת בזוג חברי־קיבוץ שעוזבים את המשק, עקב לחצה של בת־הזוג, ומשתקעים בעיר. הניגודים בין ה־כפר והעיר, בין חיי עבודה פשוטים ובין חיי המיסחר הסואנים, מוגשים לקהל ב־צורה מרתקת — —ולעתים גם משעשעת.

תפקידה של חדווה נימסר לשחקנית עדה טל. היא עמדה בניסיון יפה, והצליחה בייחוד בקטעים המצריכים פאתוס והת־פרצות־רגשית. נחום בוכמן שיחק את תפקידו של שלמה פורת *. בצורה דון־קי־שוטית רצינית והיווה משקל נגדי מצויין לעלילה הקומית. שלמה ברטונוב לא גילה את יכולתו בתפקיד מזכיר־הקיבוץ, והצ־טיין יותר בתפקיד פקיד גבייה בקריה.

מבריקה ביותר היתה הופעתו של רפאל קלצקין, שמילא את תפקיד חותנו של הגיבור הראשי. כן הצליח שמואל רודנסקי בתפקיד קיבוצניק שהפך לחבר קואופר־טיב בעיר. בסיכום : על אף כל ההשמטות מן הסיפור המקורי והפגמים בדיאלוגים שבמחזה, היתה זו התחלה נאה לעונת התיאטרון החדשה בהבימה.

ספורט

הסתננות ספורטאית

האוטובוס הגדול נעצר בפתח שדה־התעופה בלוד, ועשרים ושניים הצעירים שירדו ממנו הפסיעו לעבר המיסעדה. ה־קבוצה משכה תשומת לב מיידית, הוקפה בשאלות מכל עבר. אנשיה נתנו תשובה קצרה : אנחנו כדורגלני מכבי פתח־תקוה. אנו נוסעים לקפריסין.

כתב עתי"ם בשדה־התעופה מיהר אל הטלפון, ולמחרת בבוקר הופיעה ידיעה קצרה על המסע בעיתונות, גרמה כאב־ראש בל־ישוער למוסד מסויים, המכנה את עצמו בשם התאחדות הספורט בישראל : התברר שהכדורגלנים הסתננו מן הארץ בלי ידיעתה ובלי רשותה של ההתאחדות.

היה זה שלב נוסף במלחמת העסקנים המפלגתיים בהתאחדות הספורט. כאשר הגישה הוועדה המשותפת של מכבי ו־הפועל פתח־תקוה את בקשתה להתאחדות לאשר לה את הנסיעה לקפריסין, נתקלה בהתנגדות מצד מרכז הפועל ובהסכמה מלאה של מרכז מכבי. שחקני הפועל פתח־תקוה התעלמו מסירוב מרכזם, החליטו להופיע תחת שם מכבי, הסתננו מן הארץ יחד עם חבריהם המכבים, ללא כל פרסומת.

מברק דחוק. התאחדות הספורט בישראל התאוששה במהרה מן התדהמה, שלחה מברק דחוף לקפריסין, ציוותה על המסתננים לחזור ארצה מבלי לערוך כל משחקים. אולם כאן חיכתה לה מהלומה נוספת : הנבחרת כבר הספיקה לערוך שלושה משחקים.

ראשית השבוע הזה מצאה את התאחדות הספורט חלשה וחסרת אונים יותר מתמיד. רבים הטילו ספק אם יהיה בכוחה לשוב ולהשליט סדר בתוהו ובוהו האופף את הכדורגל הישראלי.

הווי

אבטיחיאדה

בתל־אביב, ניפסקה תחרות אכילת־אבטיחים שנימשכה שלוש שעות, לאחר שהכריז המוכר כי מלאי האבטיחים שלו אזל.

בעל זבוב

בחיפה, ניכנס אברהם עוזרי למיסעדה, התלונן שלוש פעמים רצופות כי זבובים נפלו לתוך המרק שלו, גורש מן המקום לאחר שאחזו בו שני מלצרים, חיטטו בכיסיו, וגילו קופסה מלאה זבובים מתים.

עלית חברתית

בחיפה, החליט בעל־בית־בושת בעיר התחתית להעביר את מוסדו לווילה על הר־הכרמל, והסביר למכריו : „אני מתבייש להוסיף ולשבת למטה, בין כל הפושעים האלה."

אנשים

● הרמטכ"ל **משה דיין** נסע בראשית השנה בלוויית אשתו רות לנצרת, והתעכב בדרך כדי להסתכל באוסף כדי החרס של בעל־מלאכה ערבי ליד הכביש.

לעולם, הפעם דרך ארצות־ערב."

● בירושלים התלונן הצייר **יוסי שטרן** על התקלות שקרו לו מאז קישט קירותיה של מיסעדה מזרחית אחת : „אני הולך למיסעדה ומזמין מנה צנועה, ופתאום שמים לפני מנה ענקית של כל־טוב. כשאני גומר בקושי את המנה בא בעל המיסעדה ומציע לי לקשט את קירותיי. אני כבר פוחד ללכת לאכול."

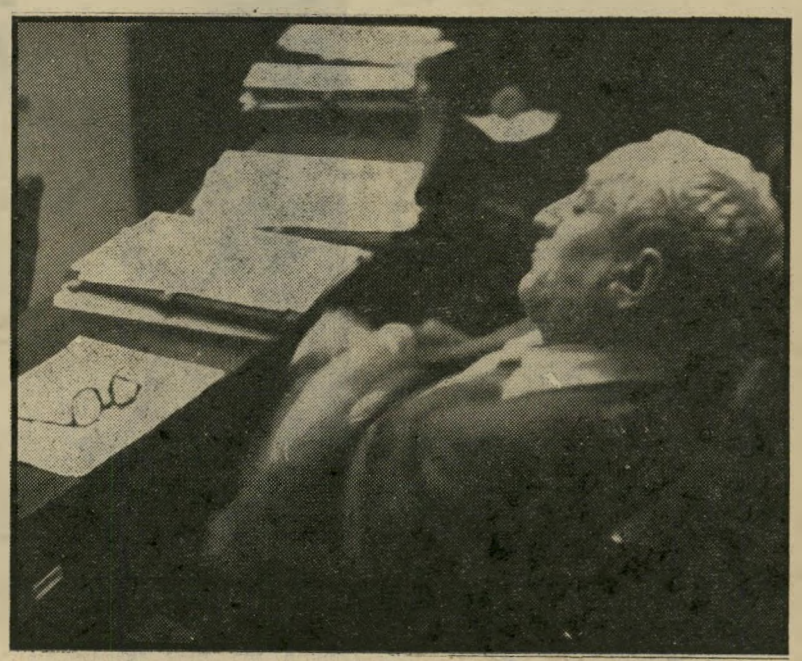

אביו של משה דיין

חבר־הכנסת שמואל דיין, מי שהיה ממתיישביה הראשונים של נהלל ומבוניה ו־עסקן נודע במפא"י במשך שנים רבות, ישן באולם המליאה של הכנסת, בעת אחת הישיבות.